

Viszontválasz a parlamenti választói jog jogi fogalmához fűzött reflexiókra.

Államjogi kérdések fejtegetésénél az állammal jogi szempontból foglalkozunk; az államjog az államot, mint egy jogilag szervezett társadalmi alakulatot mutatja be, az államnak éppen a jogi oldalával foglalkozik. Azt mondtuk, hogy a parlamenti választói jog mikénti szabályozása első sorban politikai, célszerűségi kérdés. Ez azt jelenti, hogy nem az általános államjog elméleti igazságai alapján kell szabályozni a választói jogot, hanem úgy, amint a konkrét viszonyok között az állam érdekei megkívánják. A választói jog maga azonban államjogi intézmény, jogi lényegének a megállapításánál tehát csak jogi szempontból foglalkozhatunk az állammal, vagyis feltétlenül az állam jogi fogalmából kell kiindulnunk.

Az állam pedig jogi szempontból személy, azaz jogalany; ez egy olyan általánosan elfogadott tétele az államjognak,

amelyet külön bizonyítani egészen felesleges. Az újabb írók közül SEYDEL és BORNHAK tekinti az államot jogtárgynak, LING jogviszonynak, a többiek a hazai és a külföldi irodalomban egyaránt az állam jogi személyiségéből indulnak ki az államjogi kérdések fejtegetésénél. Az állam jogi fogalma, – ezt igen jól tudjuk – sem fedí az állam lényegét, mert azt egy fogalom meghatározás kimeríteni nem is képes. Az államot igen különböző szempontokból vizsgálhatjuk s így igen különböző fogalom meghatározást adhatunk róla: mi a sociologiai, bölcsészeti államfogalom stb. De kétségtelen, hogy ha egy államjogi kérdést akarunk tálni, akkor csak a jogi fogalmát vehetjük az államnak kiindulási pont gyanánt, nem pedig a sociologiai vagy bölcsészeti fogalmat.

Nem állhat meg tehát a reflexiók t. szerzőjének az a kifogása, hogy kiindulási pontunkat helytelenül választottuk meg s ezért hibásak összes következtetéseink. Álláspontunkat nem érezzük megingatva; a cikk nem is czáfolja a mi tulajdonképeni érveinket, csak kiindulási pontunkat támadja, és pedig – amint igyekeztünk kimutatni – egészen alaptalanul.

Egy pár különös megjegyzést is kell tennünk a reflexiók egyes részleteire. A cikkíró úr helyesli azt a nézetünket, hogy egészen téves a természetjogászok álláspontja, amely szerint a választói jog veleszületett joga az egyeseknek; később mégis így nyilatkozik: »Sokkal inkább szavazás által létesül az állam, sem mint hogy az *állam* tetszése szerint osztogatja a szavazati jogot.« A választói jogot tehát nem az állam adja; vájjon nem a természetjogi iskola tanítása ez?

A reflexiók nem tudnak minket meggyőzni arról sem, hogy a képviselő és a választó között megbízás lenne. A megbízás *jogi* intézmény s így *contradictio in adiecto*, hogy kizárólag erkölcsi szabályok rendezzék. Itt nem lehet szó *lex imperfectáról*, amint azt a cikkíró úr állítja. A *lex imperfecta* egy olyan jogi parancs vagy jogi tilalom, amely nincs *sanction* oz kötve. Hol van itt jogi parancs vagy jogi tilalom? Ha a jogrend megállapítaná, hogy a képviselő köteles alkalmazkodni a választók utasításaihoz, de az ellenkező magatartásához nem fűzne büntetést vagy a képviselői minőség megszűnését, akkor lehetne *lex imperfectáról* beszélni. Hogy az 1874: XXXIII. t.-cz. a választási jegyzőkönyvet megbízó levélnek nevezi, az

semmit sem bizonyít; hiszen tudjuk, hogy a mi régiebb közjogi törvényeink milyen kevés szabadsággal vannak fogalmazva.

A cikkíró úr azt is kérdezi, hogy elfoglalt álláspontunk mellett miképen magyarázzuk meg a referendum-rendszert. A referendumnál, mint általában a politikai jogoknál a polgárok szintén államhatalmi működést végeznek és nem subjektív jogot gyakorolnak. Az egyes polgárok itt is állami szervek, akiknek a hatáskörébe azonban már nem creáló tevékenység van utalva, mint a parlamenti választói jognál, hanem törvényhozói működés.

A reflexiókban a következőket is olvassuk: »A szavazási eljárás a nemzeti suverainitás tényeként jelentkezik s mint ilyen jogi korlátok közé nem szorítható.« Ennek a tények határozottan ellentmondanak, mert a szavazási eljárás mindenütt a világon jogi korlátok közé van szorítva. Hogy ezeket a jogi korlátokat esetleg ledönthetik a forradalmak és államcsínyek, az nem bizonyíték; ezek az államélet rendkívüli szakáiban, kivételesen fordulnak elő s így nem dönthetik meg magát a tételt, hogy az állam életében is a jognak kell uralkodnia. A cikkíró úr álláspontjára helyezkedve, az egész államjogot lehetetlennek kellene tartanunk.

S végül még azt jegyezzük meg, hogy államjogi kérdéseket, aminő a parlamenti választói jog jogi fogalma, sem az Anonymus krónikája, sem az ethnographiai adatok alapján eldönteni nem lehet.

Búza László.